

Príbeh Pavla Chorváta

Pavel Chorvát sa narodil v roku 1905 v Bzinciach pod Javorinou. Pochádzal z roľníckej rodiny z ôsmich detí. Po ukončení gymnázia v Novom Meste nad Váhom študoval na evanjelickej teologickej fakulte v Bratislave. Najskôr slúžil ako kaplán vo Vrbovom, v Žiline, Starej Turej a od roku 1935 sa jeho hlavným pôsobiskom stala Slatina nad Bebravou. Vlastnú rodinu nemal, medzi ľuďmi bol veľmi obľúbený za svoju priateľskú a veselú povahu. Dennodne im rôzne pomáhal, bez rozdielu náboženstva.

Počas druhej svetovej vojny sa otvorene staval proti fašistickému režimu, za čo ho prenasledovali štátne orgány. Pomáhal aj utečencom protektorátu Čiech a Moravy dostať sa do Maďarska či židovským obyvateľom. V roku 1942, keď sa začalo kruté prenasledovanie a deportácie Židov do koncentračných táborov, evanjelický farár Pavel Chorvát pre nich vybavoval falošné rodné listy a pomáhal im dostať sa do bezpečia.

Jedného dňa prišiel aj do domu svojho židovského známeho Maximiliána Feldmanna, notára v Bánovciach nad Bebravou, a priniesol dva krstné listy pre Feldmannove deti, Eugena a Margitu (vyd. Vážny-Ďuračko). Pán Chorvát poradil Feldmannovi, aby odišiel do úkrytu a ponúkol sa, že rodine pomôže nájsť bezpečné miesto. Maximilián Feldmann však stále veril, že situácia nebude taká zlá, ako sa pán Chorvát obával, a odmietol odísť. Prijal však krstné listy pre svojho syna a dcéru. 20-ročná Margita sa rozlúčila s rodinou a s pomocou kňaza Chorváta a s falošnou identitou sa vydala do Bratislavy pracovať ako služobná v dome miestneho profesora.

Svojich rodičov už žiaľ nikdy viac nevidela – 23. septembra 1942 boli deportovaní z Novák do Osvienčimu, kde boli zavraždení. Margitin brat Eugen utiekol vďaka falošnej identite do Prešova. Neskôr pre svoju sestru našiel miesto služobnej v dome hájnika menom Durech, ktorý žil v Lipníku. Súrodenci udržiavali kontakt až do jesene roku 1944, keď bol Eugen zastrelený príslušníkmi Hlinkovej gardy. Margita prežila v dome Durecha až do príchodu Červenej armády. Ďalším trom súrodencom Margity a Eugena sa podarilo vojnu prežiť.

Pán Chorvát pomohol aj ďalším prenasledovaným Židom. Podľa listu Jána Bučka, obyvateľa Slatiny nad Bebravou, sa kňaz pričínil aj o záchranu židovského chlapca Honzu Deutscha, vnuka lekára a rodinného známeho pána Chorváta. Skryl ho u seba v dome a vybavil mu doklady na meno Jozef Marták, pod ktorým chodil v Slatine nad Bebravou aj do evanjelickej internátnej školy. Anna Kučerová, gazdiná na fare, v dedine chlapca predstavovala ako príbuzného z rodiny. V roku 1942 bol kňaz Chorvát zatknutý za podozrenie z prevádzactva,

neskôr bol prepustený. V roku 1944 bol opätovne sledovaný štátnymi orgánmi, bol na neho vydaný zatykač a sám sa musel skrývať.

Pani Kučerová medzitým premiestnila Jozefa Martáka do bezpečia, na krátke obdobie k rodine Bučkovcov. Po vojne emigroval do USA a poslal pánovi Chorvátovi ďakovný list z Nashvillu. Po vojne pán Chorvát veľmi kritizoval slovenský režim a protináboženskú činnosť. Na konci 50. rokov sa zase dostal za mreže, tentoraz ho na dva roky uväznila komunistická moc. Z väzenia sa vrátil s podlomeným zdravím a navyše bol zbavený možnosti pôsobiť ako farár. V roku 1962 sa presťahoval do Trenčianskych Teplíc, blízko svojej sestry. Tam žil až do svojej smrti v auguste 1970, keď podľahol rakovine.

Margita opustila Slovensko v auguste 1968 a emigrovala do Švajčiarska. Jej veľká životná túžba bola, aby odvážne a nezištné konanie kňaza Chorváta bolo pripomenuté a ocenené. Aby mohla vyjadriť svoju vďačnosť mužovi, ktorý ju zachránil, aj osobne. Po celý čas sa ho snažila vypátrať, ale sa jej to do jeho smrti nepodarilo.

18. júna 2013 uznalo Múzeum Yad Vashem Pavla Chorváta za Spravodlivého medzi národmi. Udelením tohto ocenenenia sa pani Margite splnila jej životná túžba a naplnilo ju to veľkou radosťou.